
מראה מקומות-עניני הלכה 'במות דף צו'

נסדר ע"י אשר יעקב מילמן
רב דקהל שערי תפילה
פסעייק, ניו ג'רסי
AsherMillman@gmail.com

לע"נ ברון בענדיט וברכה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

לזכר נשמת

מנחם מנדל בן משה ושרה בת משה צבי

ממשפחת אדלר

קעפל בן אליעזר ופריידל בת אליעזר ממשפחת

מילמן

צבי מנחם בן שמעיהו וחיה לאה בת נפתלי

הערצקא ממשפחת רייכמאן

A Chaburah on these **מקומות מראה** is posted weekly and can be accessed via www.dafaweek.org, emailed, or on the app.

507– Daf– Week info@dafaweek.org

בענין אמירת דבר בשם אמרו (א')

- שו"י יו"ד רמב' כד
- ש"ג ס"ק מג' שם
- אמת ליעקב ברכות כז.
- מגן אברהם קנו'
- שדי חמד מערכת הכללים
- האלף אות קמ"ג
- נודע ביהודה או"ח תניינא
- כ'
- ספר חסידים תקפו'
- שו"ת מהר"ם שיק יו"ד
- קנו'
- מבואר בגמ' שסתם מה שאדם אומר הוא מרבו ולכן אי"צ לאומרו בשם רבו. אבל משמעות הוא שאם באמת אומר דבר בשם אחר צריך להזכירו. וכן נפסק בשו"ע וכן הבין הש"ך. והש"ך מסביר שאם אינו מזכיר שם האומרו "הוי מתעטף בטלית שאינו שלו." ומה כוונתו בזה. [ואגב ע' באמת ליעקב שהסביר שלא כטעם הש"ך ורק הוא מדין כבוד רבו שאפשר שרבו חולק על הלכה זו ואחרים יטעו שהרב אינו חולק].
- ולכ' כוונתו למימרא שהוא להלכה בהמג"א ש"כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עובר בלאו. ויש לעיין גדר של לאו זה ויש בו כמה שיטות:
 1. הש"ך (שלעיל) משמע שהוא מדין שואל שלא מדעת שקי"ל שיש בו דין גזלן (וצ"ע אם ר"ל דאו' או דרבנן).
 2. השדי חמד מביא שהוא יותר גרוע מגזילת ממון.
 3. הנודב"י (א') משנה בו קצת ומזכיר שהוא לא מיוחד של "לא תגזול דל כי דל הוא" וצ"ע גדרו ומה משונה מסתם גזילה.
 4. הספר חסידים מביא שהוא מדין השגת גבולץ
 5. המהר"ם שיק הקשה על הטעמים של גזל שאין גזילה בקול וכ"ש הכא שלא שייך מושג של גזילה על דברי תורה ומסביר האיסור או משום מדבר שקר תרחק או מדין גניבת דעתץ

- ואי"ה בשבועה הבא ימשיך הסוגיא בעוד פרטים.

שם תוס' ד"ה ולא אחורי כו' פירש"י משום יהודא וי"מ שנראה כמשתחוה לרבו עכ"ל. ואף שאיני כדאי להכריע בין הרים גדולים נ"ל להביא ראיה מדנקט בהך ברייתא שאר הרברים דהוי זלוול בכבוד הרב ^{דמשמע} ¹⁴¹⁷ ¹²³⁴⁵¹⁷ כפירש"י, ודו"ק.

יגלו יגלו

שם תוס' ד"ה צלי כו' י"ל דהכא מיירי שיש לו צורך מצוה כו' דודאי צריך להוסיף מחול על הקודש דאורייתא אבל בחנם לא. ועיין ברא"ש ס"ו שכתב וז"ל וכן תנאי דלקמן שהתפללו של מוצ"ש בשבת ואמרו הברלה על הכוס כר"י ס"ל ואפשר שהיה להם אונס שלא היו יכולין להבריל במוצ"ש שהיו צריכין להחשיך על התחום לרבר מצוה וכו' עיי"ש. ועיין במעי"ט אות מ' שביאר דברי הרא"ש דכוונתו לבאר דלפיכך לא הקפידו להסמיך גאולה לתפלה, ועיי"ש. ותמהני, הא בין התוס' בין הרא"ש כתבו הטעם משום שביטלו תוספת שבת ע"י הברלה, ולמה לו לחפש ביאורים אחרים.

ואולי שהוצרך להאי טעמא דלא תיקשי דאמאי התפללו מבע"י דאי משום שהוצרכו להחשיך על התחום היו יכולים רק להבריל על הכוס ולא להתפלל ערבית ושלא להסמיך גאל"ת. אבל מדברי התוס' שכתבו דבריהם כד"ה צלי של מוצאי שבת ולא על אומר הברלה על הכוס, משמע דס"ל דטעמא דלא יהיה לו יין להברלה סגי נמי להתפלל מבע"י. ואפשר דלכתחילה אין להבריל על הכוס קודם שיבריל בתפלה אי משום דמתחלה תקנו שיבריל בתפלה ורק אחר שהעשירו קבעוה על הכוס, או אפשר משום דתפלה תדירה, ודו"ק, וצ"ע⁴⁷⁵.

שם רמב"ם פ"ה מתלמוד תורה הל"ט. וכל זמן שמוזכר שמועה בפניו אומר לו כך למדתנו רבינו ואל יאמר דבר שלא שמע מרבו עד שיזכיר שם אומרו וכו'. מזה שסידר דין זה כאן משמע שמפני כבוד רבו צריך שיאמר זה בשם אומרו שמא אין דעת רבו כשמועה זו ששמע [התלמיד] ולכך צריך שיאמר בשם אומרו, ודו"ק.

שם רמב"ם פ"ג מתפלה הל"ו. ויש לו להתפלל תפלת ערבית של לילי שבת בע"ש וכן יתפלל ערבית של מוצ"ש בשבת וכו'. ובהשגות כתב הראב"ד ז"ל כו' והוא צריך לסמוך גאולה לתפלה עכ"ל. ובאמת י"ל, דהנה

הרמ"א באו"ח סי' קי"ב ס"א הביא מהא"ז דבשבת א"צ לסמוך גאולה לתפלה משום דכיון דילפינן מד' צורי וגואלי וסמיך ליה יענך ד' ביום צרה זהו דוקא ביום צרה אבל לא בשבת, ועיי"ש. והנה באמת יש לחקור אם סמיכת גאל"ת היא משום חובת התפלה, והיינו שכל שמתפלל צריך להקדים לתפלה את ענין הגאולה, או משום דיני הגאולה, והיינו שאם מזכיר את הגאולה צריך להתפלל אחריו. ולעיל דף ד' ע"ב ביארתי שזה תלוי בהנך תרי טעמי שהביא רש"י שם, דאי נימא משום דרפק על פתחו של מלך זהו מדין גאולה, אבל אי הוי משום סמיכות הפסוקים דה' צורי וגואלי ויענך ה' ביום צרה א"כ זה דין בהלכות תפלה, ודו"ק היטב. ולפ"ז נראה, דהרמב"ם ס"ל דהוא דין בהלכות תפלה, ולכן היכא דמתפלל של מוצ"ש בשבת הרי הזמן שמתפלל אותה אינו יום צרה ולא איכפת לן לסמוך אליה גאולה, אבל אי נימא דהוא מצד הגאולה, א"כ בלילה כשיקרא ק"ש עם ברכותיה א"כ החובה עליו לסמוך אליה התפלה, ולפיכך השיגו הראב"ד. ולפ"ז ליתא למש"כ הכס"מ דע"ש ומוצ"ש לאו דוקא אלא דנקטינהו משום דכן הוזכרו בגמ', אבל לפמש"כ אין זה אלא בע"ש ובמוצ"ש⁴⁷⁶. [ועיין בב"י סי' רס"ז שכנראה חזר בו ממש"כ בכס"מ, ועיין מג"א שם סק"א⁴⁷⁷].

ובעיקר דברי הכס"מ דנקטינהו משום שכן הוזכר בגמ', דבריו דחוקים. והנ"ל, דבאמת דעת הרמב"ם היא דכיון דתפלת ערבית רשות אין לה קבע, אלא רכל זמן שיש לו תפלה אחרת באותה שעה מאן נימא דתפלת ערבית היא דילמא תפלת נרבה היא של אותה תפלה דשייכא באותו הזמן, והיינו שאם מתפלל הוא תפלה קודם שתשקע החמה דאו הוא באמת גם זמן תפלת המנחה א"כ מאן נימא לן דתפלת ערבית היא דילמא נרבת תפלת המנחה היא שהרי מנחה [קטנה] זמנה הוא בפלג המנחה האחרונה, וזהו דוקא בכל ימי השבוע, אבל בע"ש שמתפלל הוא תפלת שבת א"כ ע"כ דתפלת ערבית היא, דאל"כ היה לו להתפלל של חול, וכן במוצאי שבת כשמתפלל של חול ע"כ דשל ערבית הוא מתפלל, דאל"כ הו"ל להתפלל של שבת, ודו"ק.

אח"כ ראיתי בלח"מ פ"ז מתפלה הלי"ח שפירש מש"כ הרמב"ם רידן ויש לו להתפלל תפלת ערבית של לילי שבת בע"ש כו' וכן יתפלל ערבית של מוצ"ש בשבת

475. עיין תהלה לדוד אר"ח [רצ"ג סק"א].

476. וכ"כ בפנ"י [כ"ז ע"א ר"ה אמר ר"ח].

477. עיין בשעור בענין סמיכות גאל"ת [נרפס לעיל ד' ע"ב] ובשעור בענין רב מצלי של שבת בע"ש [לעיל כ"ז ע"ב] שהרחיב הדבור בזה.

ש"י וכו' ומה שרשם תלמודו לספר יעיר און אין הספר מניו אלני אך בתשו' חיים שאל ח"א סי' כ"ז ג"כ לא הסכים עכ"ל י"ו ולא היה אלני סי' חיים שאל אך מקריב השגותיו ועיינתי שם וראיתי את אשר דבר בקדשו למר ברביה בטובתה מגולה מאהבה כאשר יסר איש את בנו על אשר כתב הרב בנו דאשתמיטע מהרבנים ארעא דרעבן ושפרא דארעא דבריה התוספות ומשנה שלמה וכו' ואלה דבריו שמענה ואתה דע לך לא זו הדרך להחליט הדברים ואשרי אדם מפתח תמיד בדברי תורה והדברים קל וחומר כי תקרב אל עיר וקדש אל האמון בעלמך הפוך בה והפוך בה הלא ידעת הא דאמרי במערבא לעולם יהיה אדם בעל השמועה כנגדו ובשגם הן האדם קרא ושנה ואלו וילן בעמק ופשיטא ליה בכל זאת אם פקח הוא לא יגזור לומר דאשתמיטתיה ויכולא רק כה ידבר דרך אפשר מבוא העיר והוא הלעזר עכ"ל. ושבו כתב לפלפל בעיקר הדיון ובראיות הרב בנו ועל פי הדברים האלה כתב ידיו הרב הג"ל י"ו שבחיים שאל לא הסכים כלומר שאין דעתו טובה להשתמש בלשון זה אבל הדבר טימה שזה סותר למה שכתב ביעיר און בפשיטות שהוא דרך כבוד כמו שהאריך הגאון תוס יאיר וכו' וכו' ואין דעתי נוחה לומר שכל קפדתו היתה על מה שהחליט לומר דאשתמיטת מייניה ואם היה כותב (הרב בנו) כמתפק ואמר כפי הנראה אישתמיטת מייניה ויכולא ללשון זה לא היה לו חרשומת דברים כי אין בלשון זה חשש וילול שאם כן לא היה שייך בזה הא דאמרי במערבא יראה אדם בעל שמועה כנגדו דמאחר שאין בלשון זה חשש וילול כי עומד כנגדו מאי הו' אלא ודאי מוכח דמשמע ליה דאינו לטון כבוד עד שאילו היה בעל השמועה כנגדו לא היה מצינו לומר בלשון זה והוא היפך ממה שכתבתי דעתי ביעיר און כמו שיראה הרואה וכו' נחמד למראה ח"ב פרק חמישי דמסכת עירובין דף פ"ז ע"ב הביא בשם הרב יצחק ירנן בכתובת יד שהערעם על הרב מר אביו של הרב נחמד למראה על שכתב לו דאשתמיטת מניה דברי הרב בית דוד ומשבו בלשון זה הוא לטון בזיון והרב המחבר תמה עליו בלשון זה הוא דרך כבוד וכו' והביא דברי הרבנים הג"ל (יד מלאכי יעיר און) ולא זכר דברי מרן חיד"א בחיים שאל הג"ל אשר לפי מה שכתבתי מדב"ק דש קפדה בזה יש סמך לדעת הרב יצחק ירנן ועיין במה שכתבתי בקונטרסים הערות לחלק הכללים סי' י"ז אות ח' אלא שמדברי מרן חיד"א בספר שם הגדולים באות ה"ו בקונטרסים אמרנו בשם יודא נראה בעליל דמסכים לדעת הגאון חות יאיר שאינו לטון וילול אלא כלומר שנעלם ממנו איוו בקיאות כמו שקרה קן לכמה מגדולי ישראל ראשונים כמלאכים :

הרב אד"ר על דבריו בזה והרב המחבר מיישב דברי עולמו ומקיים ראיותיו עי"ש דב"ק והארינא נהוג עלמא בכל כי האי גווגא הוד כותבת חידושי תורה שחידש מדעתו בלשון וגרא לי וכוילא ואם אחר זה ראה כן באיזה ספר שקדמו תוור וכותב שוב מלאכי בם' פלוני וכוילא ואם האמת כן הרי מקיים אומר דבר בשם אמרו וגם מולל מאש מדינה על גהינם להגזול חידושי תורה על אחרים ומתעטף בטלית שאינו שלו שהאריכו חכמי המוסר בזה רחמנא לישבן ועיין בם' טהרת המים לרב גדול משאלותיוק במערכת הגימ"ל אות ט"ו ו"ל האומר פשט הכתוב בספר או אשר שמע ואינו מזכיר האומר או הכותב הרי גזילה זו יוסר מגזילת מן. שני לוחות הברית דף קפ"ג ע"ב הביא דבריו קילור. שני לוחות הברית דף ז"א ע"א והרב המגיה שם זיין להקדמת סי' אשר ח"א להגאון מוהר"א קובז שפירש בענין זה דברים ערבים וזיין גם לספר מנחת וברן דף ב' ע"ב :

ומצוה הביא מן ההדיוט את אשר ראתי לשני שרי ישראל הגאונים האדירים נודע ציהודה ומר בריה מוהרש"ל אשר דברו בקדשם מוסר השכל ותוכחת מגולה על כל הלא הם כתובים בספר הזהב ליון בדרוש ט' (בד"ה ולפי האמור) שהרב מוהרש"ל כתב לבאר מאמר הש"ס דסוף פרק שני דבבא מטיעא העוסקים במקרא וכו' העוסקים במשנה וכו' ובהרי שו"ת הכי אמר מר שמואל דבהלמוד חכם יש שני אופנים אשר יכול להשכל בעון. א. הוא החפשים שבאים מחמת האונן גופניות כגון גול ועריות מאכלות אכזרות ומילול שנת ויום טוב וכדומה ובה הוא שוק לכל נפש אדם שיש טובה מוחלין להם. ב. הוא במשכיל אשר אי אפשר לשם הארץ להשכל בו כגון שמואל על ידי לימודו והעבירה בזה לו בסבת לימודו כגון שמתלבט בטלית שאינו שלו ומתכבד בדברי תורה שלא עמל בו וגזול את זולתו או שטושה תורתו לכלי משמית בתחבולות שקר לפסוע על ראשי עם קודש וכדומה אשר בעוונותיו נזולאים הרבה תלמידים שלא שמעו כל זורם ורזים להגדול בעטרה שאינה שלהם ושון השני קשה להסכר והטעם הוא על דרך שכתבו המפרשים ליישב מה שיש לתמוה שמלית בשאל המלך בחיר ה' ושאל באחת ולא עלתה לו על שיה' מרחם על אנג ועל מיטב לאנו ומה עלתה לו סגברת ממנו ומורשו המלוכה והקב"ה אמר כי מאסתי את שאלו ונגעלו שערי רחמים לפניו אף שטעה תשובה והתודה על חטאתו ואמר חטאתי כי עברתי את פי ה' וכל זה לא הועיל לו ולא שב אף ה' עמו והרי דוד נשאל בעבירה חמורה במעשה דבת שבע וכאשר שלח השם את נטן הנביא להוכיחו כתיב ויאמר דוד אל נתן הנביא חטאתי לה' ויאמר נתן אל דוד גם ה' העביר חטאתך לא תמות ומה בין זה לזה והלא שיהם לדיקים גמורים היו וכתבו ליישב יען כי שאלו חטא בדבר המלוכה ובשלמות המקום ברוך הוא ולכן נתפס בעונו וכך היא המדה מאתו יתברך לדיקק עם קדושו ודיקי עולם על הדבר אשר נשאלו בסבת גדולתם ועבודתם אבל דוד לא חטא בדבר המלוכה וחטאתו לא היה בסבת המלוכה והמשלה רק היתה משלה אשר יקרה לאדם בהיותו אדם ולכן כאשר שב ורפא ונסלח לו :

בן הדבר בשני אופנים שאפשר לתלמיד חכם להשכל שאם נשאל מחמת האוה גופנית הרי הוא כשאר כל אדם ושב ורפא לו אבל אם חטא מחמת לימודו כג"ל אי עוט לא במהרה נמחק וכו' דומה לחטאתו של שאל המלך וכו' וכתב שכבר הרעיש מר אביו במוסר השכל ביום שהשלים ספרו טדע ציהודה קמא הוכיח לתלמידים ולבני תורה אשר מתלבשים בטליתות שאינם שלהם והביא דברי הרב אשר ילאו מפי קדשו ואלו הם מה יקר חסדך אליהם ובני אדם בכל כנפך יחסיון הנה רבנותי דרשו בפרק ב' דאגדה דין דף י"ט ע"ב אלה תולדות אהרן ומשה כל המלמד לבן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו ואפשר שזה רמז בין עושי כשאלו לו אתה נאה דורש ואין נאה מקיים והשיב נפשי חשקה בצורה ומשוכחו בזה כי מקיים מצות פריה ורביה על ידי התורה שמתלמד ודומה כאלו הוליד בנים והנה כל המצות אדם מקיים בעולם הזה אבל בשמח נעשה חפשי מן המצות וחי אפשר לשעוהם כמו שאלמו

ח"ל

סימן כ

[א] בהגהות השואל רבי ישעיה פיק לשו"ע או"ח סי' קנ"ו כתב וז"ל, ולכאורה מש"ס יבמות צ"ו ע"ב דקפיד ר' יוחנן, ורב ששת בבכורות ל"א ע"ב דאיקפיד, ויהיב הש"ס טעמא דאקפידו משום שפתותיו דובכות בקבר, משמע דלא משום איסור לאו נגעו ביה. גם ר' אלעזר במנחות צ"ג ע"ב דלא אמרה משמיה דר"ל, האיך יעביר על הלאו. ודע דזה הדבר דכל שאין אומר וכו' עובר בלאו, כתבו הילקוט משלי כ"ב בפסוק אל תגזל וגו', וגם שם נדפס על הגליון, נדרים פ"א, ודע דליתא אלא בתנחומא פרשת במדבר. ודע דגם בשל"ה שער אותיות אות ק' [דף ע"ג בדפוס אמ"ד תנ"ח] כתב בזה הלשון, ומדברי וכו' פ"ק נדרים, תני ר' חייא כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עובר בלאו שנאמר אל תגזול דל כי דל הוא, עכ"ל, הנה כל דברים הללו מכוונים אות באות כפי לישנא דילקוט משלי הנ"ל, ומוכח דכך היה הנוסחא במסכת נדרים שהיה לפני השל"ה, אע"ג שבדפוסים שלפנינו ליתא. (וע"ע בשם עולם (מרגליות) בפתיחה אות ב' הע' 3, ובית אהרן כללים ח"ג עמ' שפ"ח).

הברור בזה שבעל הילקוט כיוון למה שאמרו בנדרים ח' ע"ב על הפסוק וזרחה לכם וכו', אמר ר' שמעון בר זביד א"ר יצחק בר טבלא א"ר חייא אריכא דבי רב אחא א"ר זירא א"ר אלעזר א"ר חנינא א"ר מיאשה משמיה דר' יהודה בר אילעי, דחשיב שם עד שמונה איש מפי איש בשם אמרו, ולא נמצא כן בכל הש"ס, וע"ז כתב הילקוט, להכי חשיב שם כל כך להורות נתן בזה שמחוייבים להזהר מאד בזה דתני ר' חייא כל מי שאינו אומר דבר וכו', לכך הזהיר את כולם.

[ב] (רבי יהודה בכרך, הובא בתורה מציון שנה ט' חוברת ג' סי' י"ח)

[ב] עיין בהערה ז' ד"ה ובגליון.

[ג] תמה אני עליו, הלא גם בחזקיה, זר לפי סדר הדורות שיאמר בשם ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן, דהא חזקיה רביה דר' יוחנן הוי והאיך יאמר דבר בשם תלמידו, ולפי מה שכתבתי דתרי חזקיה הוו ואחד היה אחר ר' יוחנן אתי שפיר.

(מאיר עיני חכמים (שור) סו"ס נ"ט)

[ד] עיין באוצר מפרשי התלמוד סוכה א' עמ' תתפ"ט מה שהביאו בזה.

[ה] בהגהות השואל רבי ישעיה פיק על סדור התפילה [נדפס בקבץ על יד שנה י"ט תרס"ג, ובסוף סדור אוצר התפלות] כתב וז"ל, מגילה ל"א ע"א, אמר ר' יוחנן בכל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקב"ה וכו', וכן בילקוט [עקב רמז תתנ"ו], וכ"כ רש"י בפרשת עקב [דברים י', י"ח], שאתה מוצא גבורתו וכו'. ועיין מהרש"א בחידושי אגדות, מיהו מה שהניח המהרש"א דברי רש"י בפרשת עקב בצירוף עיון, יתיישב היטב ע"פ מ"ש השפתי חכמים, [כלומר ממ"ש בתחילה כי ה' אלקיכם וכו', הרי גבורה, ולכך סמך לו עושה משפט וכו'. להודיע ענותנותו], וכפירוש השפתי חכמים מוכרח שהרי הפיסקות משמשות ברש"י שלפנים, ובכן זה שכתב רש"י ואוהב גר וכו' הוא דיבור בפני עצמו, ולא כמו שהבין המהרש"א דשייך לדיבור שלפניו, וכל זה מבואר להמעיין שלא יכזב. עכ"פ הא דשינה המסדר הכא להעתיק גדולתו במקום גבורתו, צריך ביאור. מיהו בזה ודאי יפה עשה המסדר דגבי תורה העתיק וכתבי בתריה אבי יתומים וכו', אבל גבי שנוי בנביאים לא העתיק וכתבי בתריה, וטעם לשבח דבתורה ובכתובים כתיב גבורה בפסוק אחד, ובקרא הסמוך כתיב העונה, משא"כ בנביאים כתיבי

גבורה ועונה בחד קרא והלכך דולג מלהעתיק דלא שייך וכתבי בתריה וכו'. ובגמרא שלא הובא אלא איזה תיבות מרישא דקרא וגומר, יש שייכות לומר וכתבי בתריה, אבל המסדר הכא שהעתיק כל הפסוק לפיכך מוכרח להשמיט העתקת וכתבי בתריה, וזה טעם ברור, והגאון יחזקאל לנדא אב"ד דק"ק פראג הסכים על זה, והאריך עוד ליישב בטעם דשינה המסדר להעתיק גדולתו במקום גבורתו דאיתא בגמרא.

[ו] בהגהות רבי ישעיה פיק על סדור התפילה הנ"ל כתב וז"ל, צריך ביאור שהקדים נביאים לכתובים, וכדין הוא להקדים כתובים לנביאים כמו שאנו מסדרים בזכרונות מלכות ושפורות, וכתבו התוס' ר"ה ל"ב ע"א ד"ה מתחיל, טעם לדבר, דקראי בתהילים משלי ואיבו קדמי לנביאים וכו', ע"כ. וכחיבורי יש סדר למשנה שביעית פ"ט מ"ז קבעתי מסמרות דיש קפידא בהכי מסוגיא דתענית י"ז ע"א דפריך מכדי יונה בתר דוד ושלמה הוה מאי טעמא מקדים ליה ברישא, ע"ש.

[ז] בספר חידושי הש"ס להשואל רבי ישעיה פיק מנחות צ"ט ע"ב כתב וז"ל, א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי אפילו לא קרא אדם אלא ק"ש שחרית וערבית קיים לא ימוש וכו', לכאורה פליאה עצומה שר"ש בן יוחאי סותר את עצמו למה שאמר איהו גופא בכרכות ל"ה ע"ב בברייתא, אפשר אדם חודש בשעת חרישה וכו', הרבה עשו כר' ישמעאל ועלתה בידן כרשב"י ולא עלתה בידן. ואולם הבט וראה ויערב לך, כי בראשי תיבות היה כתוב הכא רשכ"י והיה סבור המדפיס שהוא ר' שמעון בן יוחאי, אבל על האמת הוא ר"ש בן יהוצדק [וכן גרס הש"ך יו"ד סי' רמ"ו סק"א]. וכן מוכרח הגהה קלה כזו בכ"מ כ"ב ע"ב וכ"ז ע"א גבי מנין לאבידה ששטפה נהר. ור' יהושע בן יהוצדק דנדפס בשאלות [ואתחנן קמ"ג], נראה דיתכן להיות ר' שמעון בן יהוצדק, כי ר"ש בן יהוצדק היה רבו של ר' יוחנן כמ"ש תוס' סוכה י"א ע"ב ד"ה דברי ובנדה י' ע"ב ד"ה אמר. [וכן תירץ הברכי יוסף יו"ד סי' רמ"ו סק"א].

ובגליון השאלות שלו [נדפס במהדורת מוסד הרב קוק בסוף הספר עמ' שמ"א] הוסיף, וכבר נרשם אצלי ענין כהאי גוונא שהשבתי להגאון תפארת הדור מהר"ח לאנדא נר"ו אב"ד בפראג, על אשר שאלני פירוש הילקוט במשלי כ"ב בפסוק אל תגזל דל כי דל הוא, אמר ר' שמעון בן יוחאי וכו', דתנא ר' חייא כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עובר בלאו וכו', היאך יתכן דרשב"י יאמר דבר בשם ר' חייא תנא דברייתא, והשבתי לו דבילקוט שלפני כתבתי על צידו דצ"ל ר"ש בן יהוצדק, והשגגה נעשתה ע"י המדפיס שראה בר"ת רשב"י, והסכים הגאון לדברי.

[ח] נמסר בשמו של [השואל] רבי ישעיה פיק הפירוש, כי סיפא דקרא ואל תדכא עני בשער, כי כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, וזה שאין אומר בשם אומרו הרי זה מדכא עני בשער כלומר משיח דיתבי אפיתחא דרומי, כדאיתא בפרק חלק [סנהדרין צ"ח ע"א].

(עין חנוך, מקור חסד על ספר חסידים סי' תקפ"ו)

* * *

דבריו הובאו בספרים:

אמירת דבר בשם אמרו (קונטרס) ח"א עמ' ל',
ארצות החיים סי' ד' סעיף ט"ז בארץ יהודה את י',
באר משה (שטרז) ח"ד סי' י"ט את ה'.

תקפו לא יחטא האדם לאחר מות האדם בשביל אבותיו אם יודע שאביו לא עשה פירוש של אותו ספר ואביו צוה לו תכתוב שמי עליהם שאני עשיתי אלה הפירושים וכבר אמר לו בחייו אותו פלוני עשה אותם ואני רוצה שתכתוב שמי עליהם כדי שיאמרו עלי ז"ל לא יכתוב הבן אלא [שם] פלוני הרב שעשה אותם וכן → דורש בספרי [א] לא תשיג גבול רעך אשר גבלו ראשונים שלא ייחס דברי ר' אליעזר לר' יהושע ומה שאמר ר' יהושע לר' אליעזר [ב] ואם אמר דברי ראובן בשם שמעון או שלא אמר בשם אמרו [ג] הכל בספר הכבוד.

תקפו כתיב (תהלים ט"ו ד') את יראי ה' יכבד כדי שיהיו דבריהם נשמעין והרי שמואל היה מכבד את מר עוקבא [א] כדי שיהיו דבריו נשמעין בדין [ב] כלומר הוא גדול ממני ובקי ממני בדין ומר עוקבא היה מכבד את שמואל לענין תורה כדי שיהיו דבריו נשמעים, לכך יהושפט מלך יהודא היה מכבד תלמידי

ברית עולם

ללמדו אז אבדת בעל הנוחן קודם האי סיפא השמיטה כו"ס בי"ד סוף סי' רמ"ב שלא כתב אלא חלוקה ראשונה שכתב רבינו כאן ולעיל סימן תקע"ט היכא דאביו השכיר מלמד עיי"ש.

תקפו, לא יכתוב הבן אלא פי' הרב שעשה אותם וכו' שאם היה מקיים צוואת אביו מלבד שהוא חוסא גם לאביו יש לו עונש גדול בעולם הבא שגוב הפירוש ובכל פעם שמוכר עונש.

ומ"ש שיכתוב שמו יש לו שם ומחבר היינו משום שלא יבא אדם לומר שהוא שלו א"נ שאם יכתוב שם המחבר להיותו אדם גדול יקבלו דבריו אבל בלא"ה אין קפידא כמ"ש הרב פנים מאירות וכן מוכח מדברי רבינו סי' שס"ז כמ"ש בענייני שם וזה הפך מ"ש הרב המפרש כאן והוא חלה בס' הכבוד אך לא ראה הס' שאינו מצוי ורוק כי קצתתי.

מקור חסד

תקפו, [א] פי' שפטים והובא במג"א סי' קנ"ו וע' מצפה איתן שבועות י"ט א אי אין נפ"מ להלכה רק משמעות דורשין מותר לשנות (רמ"א), ואין ראייתו מוכרחת כי מה שאמרו שם שרב ששת מחליף דר"א לדר"י הנה אמרו עליו לית אגן צריכין מסמך על שמעתתיה והוא גברא מפתחא ירושלמי שבת פ"א ה"ב ועמש"כ בפתיחתו לסי' שם עולם באריכות. [ב] הנה נקטו אך ר' אליעזר ור' יהושע ויעיין בירושלמי מוע"ק פ"ג ה"א אם יאמר לי אדם כך שנה ר' אליעזר שונה אני כדבריו אלא דתניא אמת ל פי"ן. ובספרי זוטא הובא מר"ש אהלות פ"ב מ"ד א"ל ר"ע לר"א השיבותי על ירך השיבה על ידי, א"ל איני משיב על ירך ובלבד שלא תכפור בי, ויעיין בשביעית פ"ח מ"ט אמרו לפני ר"ע אומר היה ר' אליעזר כו' אמר להם שתוקו לא אומר לכם מה שר' אליעזר אומר כו', וראה במנחות י"ח א שנראה כאלו התחמקו מלהגיד דעתו של ר' אליעזר וטעם הדבר ראה בספרי דרכי התלמוד וחידותיו מאמר ר' אליעזר הגדול. [ג] יעין בנודע ביהודה תנינא או"ח סי' כ' שהגאון מרי דתלמודא ר' ישעיה ברלין שאל איה מקום המאמר המובא בילקוט כל שאינו אומר דבר בשם אומרו עובר בלאו שמצויין שם נדרים פ"ק ואינו לפנינו, והנו"ב השיב לו שהוא בתחומא וסיים ומה שכתב רמז בספי' אל תגזול דל דבריו מתוקים כדבש, והנה דברי הגרי"ב שקלסם הנו"ב אינם מפורשים, וחכמים לב אומרים מי יטעימנו מדבשו ותאורנה עינינו לכן לא אמנע הטוב מה שנמסר בשמו שהעיר כי אחרי פסי' אל תגזול דל כתיב ואל תדכא עני בשער, ויובן בהקדם דברי רז"ל בסנהדרין צ"ח א עני ורוכב על החמור וכו' ויתיב אפתיחא דקרתא כו' שרי חז ואסיר חז וכו'. ומעתה שפיר מידרש מרישא לסיפא בענין אחד אל תגזול דל אך תאמר דבר בשם אומרו שבוה תביא גאולה לעולם (ע' מגילה ט"ו א) וממילא אל תדכא עני (כינוי למשיח) בשעו (בפתחא דקרתא), וראה מש"כ בפתיחתו לסי' שם עולם פרק שני באריכות.

תקפו, [א] מוע"ק ט"ז א. [ב] ע' ירושלמי פסחים פ"ו ה"א מפני מה נוהגין כבוד בבית די

שאלות

מדרים שיק חייד

ותשובות

מו

לרמנים ניכר ביניהם כמו צורה דרוך ונותר עד יצירה השיד ואיך נראה דכסוי ניכר הרמנים מודם דסני ביחדו כן הי מראה לי : **אלא** ללכאורה קיל גוף הסכרל הייל דלפי הנראה ממעשה דחלכות ומשפוחין דף ו' ומחירה סי טל דגם אם מוחזק דין האם להליל הוולד וכן וכו' איכ ליד זה ילידו כלל דהחם סיכ כלם מתים אבל כלן אפשר להליל האם פי הוולד ואפשר להליל הוולד פי האם איכ שוב קשים דברי הגאונים הייל וליע ואפשר שפיין כי הגאון ריי סיק איל כיון דאפשר ללא כלו לו מהשיד אפילו אי הוי מיעוט מימ און רשאלן להמית האם להליל הוולד דלחן הולכין כפיני אחר הרוב דכין דעפיי המיעוט און רשאלן להמית איהי עיי ימית הוולד שוב שפיר איכיל כסנרת הגאונים הייל דרשאלן להמית הוולד להליל האם כמו שספסרתי לפיל כן הי ריל כחומות :

אלא דל זה אפשר לומר אם אנו יודעין כדירור שינונו שיהיה אמנם כהי זה אנו שופע אלא עפיי אמירת הרופאים וכן קייל דאמירת הרופאים און חשיבין לספק כמבואר בדברי מרן הגאון בעל התוס' איל בחדיר הלכות מה וליכ אחתי און מקום להליל מיסו לפי מה דלמריק ככתובות דף כ"ב ע"ב דברי יי מהרי ופי' רשיי שם דאפילו כרי יי דליו לבו מוקפו מהי וליכ אפשר דליכיל דלם הרופא כעמנו אומר שכרי לו והוא רוצה לפשות כפי כרי שלו הי עומת לדעת בגאונים ואפשר דלחן אנו ממוידין למחות בו כיון כתבתי לא חיו להורות בדבר חמור כזה אלא לעורר דעברי בגאונים הייל נכונים אלא שצריך עדיין להחשיב בדבר הזה כן נראה לפי עיני.

תשובה קניי עוד לגאון הייל

ראיתי עוד כספרי כסימן מיט שגאח ונתן הרריי ריי דקיין אי שנגב תורה שחידש חיה אחד והוא כי זה בשם עמנו ופולסן אי פסול משום זה להיות סותר או כיולא כזה ומעלתו יי הביא דברי הספרי בפרשת שופטים על פסוק לא חסין נבול רעד דקאי ניכר על האומר דברי ריא בשם דברי ריי הדברי ריי בשם ריא לומר על מי שאומר סבור טעם וכן להסיר ומעלתו יי האריך כזה דליכיל דדוקא ככסיי אירא משום לא חסין ותמכתי על שלא הביא מיעור דגמרא ימות דף י' וירושלמי דשקלים סופי דמיימי עובדא דריי כסם על ריא שלא אמר שמתחלה כשמו וריי בר אירא פייסו שמימי' כשפס ופרך עברי' מלי כולי האי ומלי עיימי דריי כזה ומשי משום מיד לעורר כהאילן פולמיס פיימי ולי ריעה דיש כזה משום גול או משום לא חסין נבול איכ ריי דלא ידע פייס דריי בר אירי דמיימי' יודעין זה איכ שפיר כסם אי ריעה דיש לחוש משום גול או משום לא חסין :

ובאור סי' תקפיו ספיי יי קייל דנגול שופר ותקע יאל וכן קייל בענינה סי' תרי"א משום דלחן בקול משום גול ודברשלמי ריפ לולג הנזול יי כי מיד חד אחר כמיב יוס תרופס ייי לם מימ וחיה וכו' וכן כי' הסרי ומזה נראה דפליגי כזה ולפיין לפי מלי דקריין דלחן גול כהול דהוי דבר שליכ ממע כשם דלמריי קול ומראה וריח און כו משום מפלה איכ כיש כזה שאומר חידת שתי' אחר חדש והוא אומר אותם בשם עמנו דלא חשיב גול ובתוס' ריי ארזה סך סיל דאפילו בקרקע אירו סוכר משום לא חסין ובגמ' הקשה מספרי ולפי עידי ייל דספרי מקשה משום כיון דמטיג נבול ולוקח פירות וכשפס לקרסתי; מפשה גולג כראמריק נבי אלוכריי ריש לולג כנזול ופולס בדבר ששאר ברשות בעליה לא נקרא גול אלא אפילו לדעת מליע וסיפתו מימ בדברי שליכ ממע נראה דלא חשיב גול ומאן דסיל כשהדרין דף ריש דהכי מפלתו דכי הוולד תורה חייב משום גול או ריעה ולשון גול דדוקא אפשר דסיל כלידך מיד בירושלמי הייל :

אמנם כגונב חידת דהייט שאומר משמו מלי דחדש תיה אחר זה אסור משום מדבר שקר תרחק או משום גיבת דעת אסור כמו כל ערמה שמרמה לאדם אחר וכשין הלאה כמו שרי כרמנים כסיי עכ' ריעות ופיה מהלכות מכירה ומימ סי' רכ"ח כרייל וברושלמי שם משמע דמי שאומר דבר כשם מי פלה אמרו אירו אלא שפיין גורם פשות דין שאלה בר סמכא ולי אירו בר סמכא דלמריי נבי ריב שעת דהי נכרה פסיחא ולא הי בקי כנפל השמעתה ודיעו כסין ספרי הייל וכוודלי האמת אכוב אלא השייט ככל העיירי' כיש בעיני תורה אכל סיהא כזה משום לא חסין נבול חיו מוכרת כמשאל כן נראה לפי עידי ואסיים כנרעה וכו' :

הן משה שיק מברשולאוס :

תשובה קניי

פירנן יוס כי יוד יסן תרין לפיק : את תע המלות יתונ דריות ידיי כרס הדין המליין כהלכה מופלל

ומוטל בתורה ובראה המדן וסמן בשתי מוהי שנתה קליין ריי בקיק פאקש יתיא :

גיה מיום כי וקרא קבלתי כשעה שאלי עמוס החלמות ושאלנה לכו ומעלתו יי בקש ממני לחמות דעתי כדבר כליע קונה וקשה אכנה שר רבית חיסורו גדול ואכשר אמרו דהוי כנטיב באלק ישראל וביאלת מלריס רליו למועס ממנה ופליה הרי כרס הגאון האכיר דקהלתם יי בעירכס וכבר הביא כשיע יוד סי' רמיה כשם מהרייך דלחן רליו לטורות חויה כאלתה דחברי' וייס מילתא דפרססי' וגריי ליבור ואחרות דלמריי לא קבילנה עלי אמנם הוולד ותורה הוא חמרתו להשיב לא להלכה ולא למעשה אלא להשיב על דברי כבוד מעלתו יי ועל דברי תלמידי הרבני המוטל מוהי יואל וכו' כששם ריי ולמעשה כאלשי יסיכמו כרס אכיר יי והכיר יעשו :

וגוף השאלה הוא דבקהלתם התפוררו לפשות חברה בדרך שפארקאטס חה משפחה שכל איש הרוצה להסתפח' כה יתן חיוב וכו' אחד וחליי מדי שצוב ושכוב לגורת כקפ ובעת אחר אחד מהן יחא נלך למעוה כל יכל פס משכן אל האיש אשר יבחרו בו ליהוה בלשם ומחמעות המקובן יתן כהלוואה על ששם פארלפטט ונפסס בשאלתם אם יס מקום לפשות כזופן שלא יהא בו איסור רבית והנה הכרס שפוט אם רלש החברה כממונה מלוה כרביית על ששם פארלפטט הוא רבית קלייה ושוכרין על כמה לאוין שמו חכיל סויס איזכו כרך דמיס רביס מיוחד ולפעמים זה לזה ולמריס כן מליין ולפעמים כהיפוך מימ האיסור נפשה כן כולם וגדול חקא הכריס מן חקא הפגשה ביחדות וכדלתי' פיק דמכות גבי עדיס זומנין וכיש אם נפשה האיסור לחוק ומשפט וכעיי' הפקידה בשער כ' : ומישי תלמיד כמופלט מוהי יואל וכו' כששם יי כיון דלפעמים זה מלוה ולפעמים זה והכל נא לחברה בשותפות כוי ככיי חברה שאימ מקפידו ובתיא אמרו שמתורין ללות וכי כיי כיי קים בשם כעסיח משום דהוי ככיי חברה שאימ מקפידים הנה און הירדון דומה דהחם קאי בלא הותנו ולינו מוכרת ליתן וגם כלי הלוואה רגילין זה ליתן זה אכל כון כרי חזיק דתקפידין דהרי מוכרת ליתן עבור הלוואתו מה הפארלפטטס ואפילו להדיעות שכריה כרימ וכרמי' כסיי קים ספיי יי דגם כפקן כתיח שרי הייזו כיון דמן סמטס אפילו בלא הלוואה אימ מקפידין ומתנין זה לזה וכשין שרי השך רפי' קסיי אכל כון כרי לולא הלוואה מקפידין אלא שזין מקפידין הוולד חה מתן הכריית ולמחר חכירו תן כיוולא בו וכולס שרין איכ כרי כלס לווין ומלווין כרביית ושנותפות החכרלה היות בלוח אחד מהחברותה כוי כאלו כולם מליין לזה כרביית ומיד עובדין וליעי' דהוא מותן בשמחה ובגשם חסלה לא שפשו חסלה ליתן מתנה להחברותה אלא הוולד שפיין גס כהיגס פת שחכירו ילוה מהחברותה ויהא הוא מן המלוין וגם לו ינתן :

ולכאורה הויל דאפילו כלי רבית תלי' כפונתי' המוכה כשיי יוד סי קים ספיי סי' ס'לוה לי ולי אלוה כן לדעת יי ולזמן יותר לכיי אסור וליכ גס ככרבל הולת הוא מלוה לו שחליכ אם יאריך הוא ילוה לו וליעי' דהחם דדוקא כהתנו אסור מיהא גס כון כהכרה הולת כיינוסיס והתגליס אשר עלי' אורי כהכרה וסודו יי להס משך זמן וכאלו כל פסס התגדור דכל הסתן והלוה וכלמה עיד תגליס הרלוויס הוא סומך מיהו אי משום הו לא לרי' דהרי מי שאריך ככל פת ללות ממכרה זו וללא יהא זמן ופת שמימנו יהא פנוי כהחברותה כרי ללות לאחריס רשאי הוא לפשות כן וליי עכד תגלי חכברה איכ אירו נפשה ממוייב פיי מה שמליין לו שגם הוא ילוה להס וליכ בלא רבית כוודלי' מותר אכל ללות כרביית נראה לפי עידי פשוט דהוי כמו שאר רבית קלייה :

ועוד חמרתו דאפילו למאן דמתיר כתיח אפילו כהתנו פפסס כיון דתיח הס חותיס המשות שהלוו כמתנה וכמו דלמריק כהאפיין סי' כיה ספיי יי גבי משאליל כעכפת לקדש בו דלמריק דמתפתי' הקאה לו כמתנה עיימ להחזיר ופיין כעיי' סי' תריס סיק' והיי ייל כן כתיח וכוה יי להבין היסב דברי הגיא שהכיר כיי כסיי קים ותקשה בו וגם הפויז שס כסיי יי ולכיל יי כיוון דברי וליכ בעלמא כוודלי' כהותנו גרע ואסור והיי כירדן שלט : **ולכאורה** הויל כיון דהמתנוגס ואפערוסם לזה הוא רק כשליח על החברותה איכ למיד רבית פיי עליה שרי ומלשון הרמיה כרי קים ספיי יי כהיגס דגם כשליח כמליה לדעת הפוסקי' האלו שרי ונהי דהרכה מהחמרויס לוחו פל תפונת רשי' הוולד מימ גס רביס מהחמרויס המתוקו כדיעס הוולד וחס אמנם הפויז שס הרבס להקשות פיי וגם הפסיק' כהיגס מוהי מלוה הקשה מפי' שוס היתומים וגם החוות דעת פסקת עמו כמתקא מיהו המלימ כסיי ממלוה דין יי יוד להליל ולפי סברתו יי ישב כל בקושיות יעייי' שרי' הפסס כיון דלחן שלריס לא היתה ההלוואה ללוה אלא לשליח שלא כרביית שכרי' הוא לא כהיגס לשלם רבית אלא שהלוה ילם וכיון כההלוואה לא היתה ללוה שיהס פטורים מרכיב והמות דעת הק' שס

ליקוטים
 ז משנה גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה. ר"ל שאפי' המצוות שהמטות טומא לעושה לה לא להמטות מגרמא כלום רק מאומות המורה הכחוסים נענין המטות ההוא (נפיה"ח ש"ד פרק למ"ד דף י"ד ע"ד). משנה נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא. כי שפוטו וזכנתו כ"י כמו שאמרנו ח"ל.

מסגרת זהב
 ז משנה גדולה תורה וכו'. נכאן ודאי יש לשאול על רבוי הכחות שמביאה המשנה הקדושה. מחסר של דברים והמחויבותם הן ממד לרבות כסף ונחותות כהב. מווקות שפעמים. שקלים כולם מחזיקי המשפט. וספרים ומניינים אחת למטה למטה חשבון המדוקדק. ואין כפלה המשנה כאן כפל ומספול מלת ואומר. והרי אמתו רואים שהתלמוד נבלי. אשר מפיו אנו חיים. דרש טוב לעמו חמדי כמין חומר המקומות בהמשנה שנמא שם מלת ואומר. ומקשה מאי ואומר. כי"ש כאן שישים כמה וכמה ואומר. ואמאי רבוי הגדול וזק"ל כפירוש הנכבד הראה כאן את דיו הגדולה לעני כל ישראל. ידו פירש על כל מממדי העיון. והי אור לל בני ישראל במשפחה. וגם הקיעה יאל נבך שלי. הרועה העני נתקלו ומרמילו. ואכן ואומר. כי המשנה הקדושה מוליכה אותנו פה קוממיות מן ממלה אל ממלה ומן מדרגה למדרגה עד מרוס הריס ועד מחות נבטות עולם. ראש הרי קדם נשא מנבטות שם עולים שבעי יה בחמרת הימים והוא האבן. אכן שיראל ראשה משאוח מן קן לה. והמעלות הם שבעה נמספר כמאמר הניבוח על אבן א' שבעה עניים ואלו הם.

א. מדרגה ומעלה קבלת הרפואה. והחיים החדש הפנימי אחר שבעי ע"ג היו אבותינו [נב"א] פאז דעם געהילנטען היידענטהומען עליו רומן הפסקו כי חיים הם למולאיהם וגו'. ב. המדרגה והמעלה שהעומד עלי חוטב נראה ער כמו שם מחלו ונאל בחוקה וברוע עניו של הריפואה הרחמן משעי טרף של הסכה. אכן אהרעם רוינגען אונד רעגעל מאסקיגען גאנץ ועלי מרמו הפסקו רפאות מהי [נחלתה] לשריך [ואח"כ] ושקוי לעצמותיך. ודו"ק. ג. ועוד בה שלישית מדרגה ומעלה ג' שעלי הנבראות ממעלה עוד יותר בחפצות עוה הרומני. ובהי כפרתה עתה נהה הבשילו אשלותיה עניים עניי השלימות השכל והאמנה [נב"א] פאז דעם עמפארשיספעניס אור פערעדעלטיין.

המכוין את שמועמו ויודע עיקר כוונת השמועה ויסודה כי בזה משאר השמועה מקועה בלבו. גם רמו שלעולם האדם אל חלח השמועה ממנו ואף אם אינו יכול לחזור אותה בפיו ישמרהו צמחן לבו וכוונתו בהיותו מכוין לעולם בכל אחד מהם. המ"ח והאומר דבר בשם אומריו. כי מי שאינו עושה כן רק גונב מאחרים ואומרם על שמו זה בודאי שלא יקנה קנין תורה. אמנם כאשר לעולם יאמר דבר אומריו אז יוכרת גם הוא להשגל

לחדש בתורה שום דבר לומר ג"כ משם עצמו וחו סבה שישגל להשלים את עצמו ולקנות קנין בתורה. עוד אמר הא למדת שהאומר דבר בשם אומריו מביא גאולה לעולם כלומר כבר אתה ידעת ולמדת ממקום אחר שגם תועלת אחר יש בזה שכל האומר דבר בשם אומריו מביא גאולה לעולם שנאמר ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי. גם אפשר לומר לפי שמנה האומר דבר בשם אומריו מהדברים שהמורה נקנית בהם ואף אם לכאורה נראה שאין לזה הדבר התקשרות כלל להיות המורה נקנית בה פירש דבריו ואמר הא למדת

שכל האומר דבר בשם אומריו מביא גאולה לעולם וכו'. כי תמלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים א"כ כיון שהגורם גילוי ידיעות המורה הוא האומר דבר בשם אומריו צאמת ידק שזה הוא מהמ"ח דברים שהמורה נקנית בהם. ובהיות כי עיקר קנין המורה יהיה בזמן הגאולה כן קיים בה כל המ"ח דברים ועוד שהוא דבר אשר יבוא אח"כ ולא צוהו וע"כ אמרה לבסוף. והר"מ אלמשינוי ז"ל כתב. ועוד ראיתי במנין הדברים האלה דבר חדש שכתבי הדברים שמנה והם הכ"ד דברים הראשונים מנאס צב"ת בתחלה כמשפט כי אחר שאומר שהמורה נקנית צב"ת דברים ראוי להזכירם צב"ת שהוא צב"ת הכלי כאלו אמר שנקנית בזה וצוה וכן עשה עד ובקבלת היסורין והכ"ד דברים האחרונים לא הזכירם צב"ת רק בה"א והיה לו לומר ואלו הן התלמוד ושמיעת האחין וכן כולם כי כן ראוי להזכירם על צד אחר גזירת ואלו הן ולמה חלקם צב"ת ומחיים בה"א כי אין להשוז שצאו הדברים על צד עקי וההזדמנו. ואמנם להיות שחיים הם הדברים אשר הם קצת היות הקנין בנפש והם במדרגת כלי להשגתו כלי הזכירם צב"ת ומחיים האחרון שהם קצת שמירת וקיום הקנין בנפש אחר היותו הזכירם בה"א לפי שאינם במדרגת כלי רק הם שלמות בנפש אשר בהם נשמר קנין המורה קיים כמו שנראה מענינם. נושא בעו"ש עם חבירו. הכוונה בזה שראוי שיחזקו בכל דבר הוראה עם חכמים אחרים ולא יהיה דן יחידי כי היכי דנמטייה לכל חד שיצא מכשורא חוה נושא בעול עם חבירו שיעור לחבירו בעול ההוראה. ומשמעידו ע"ה האמת ומשמעידו ע"ה השלום. הם שמי מעלות גדולות לקיום חזרת השלמים אשר במשאל ומתנס דדבר ההלכה לא תהיה תכליתה אהבת הניצות והקנטור רק השגת האמת להעמיד כל אחד את חבירו על מה שיראה בשכלו אמת ולהעמידו חמדי על השלום ולא לקנטר חלילה כי בזה יהיה משאל ומתנס לעבודתו יחברך ויהיה קנין החסמה קיים בהם. שובע ובוסיף. והוא מתנאי החכם המופלג בחכמתו כאשר ישב בישיבה ראוי שישמע דברי כל החכמים כי אם יאמר הוא ראשונה שוב לא ישאר מקום לתלמידים ולחכמים לומר דבר אכן ראוי שיהיה הוא שומע מחלה כל מה שיאמרו הם ואחר כך הוא יוסיף לקח על כל מה שאמרו הם וזהו שומע ומוסיף וכו' עכ"ל. והחסיד ז"ל כתב בלמוד שילמד מרב כאמרם מפי סופרים ולא מפי ספרים מזורף שבספרים ימלאו טעיות הרבה והרב מתקנס לתלמידים. בעריבת שפתים. אז"ל כי חיים הם למולאיהם אל תקרי למולאיהם אלא למולאיהם צפה. מליאה נאמר בלשוננו על מי שצא לו דבר בלא עמל ואין ידק זה בתורה היה ראוי לומר ללומדיהם או לעמלים בהם והורו כי המולאי אותם צפה אמות שאלמלא כן יצדו ממנו א"כ ההולאה צפה צנרך היגיעה עד ידיעה דבר קל הוא נמאל הפסקו כפשוטו מואל ממנו. בדקדוק חברים בפלפול תלמידים. אומר בחכמים דקדוק ובתלמידים פלפול לפי שהחכמים לזכות שכלם לא יטרכו לפלפול רב כי ירגישו מיד בדברים מועטים

תפארת ישראל י ב י

מלכו, ולא היה חושש אולי המלך המנוהל והטעם הוא הי' מוחל להם, והיו עי"ו חיי תלויים שבערה, אולם ע"י שאמרה אסתר לאחשורוש המעשה בשם מרדכי, נתגלגל הדבר שע"י צאה גאולה לעולם, ולא לבד גאולה ארת הגוף אלא גאולה הנפש והתקבוצות

קך שמעתי, רק חזיר שמו לצרכה: קטו שמי שפועה דבר טוב, הקב"ה תפך שיחפרסם שם המטיב ודרכיו בעולם, וילמדו אחרים ממנו: קי' דהרי מרדכי עשה קידוש השם גדול, להודיע א"ך היהודי נאמן למלכו, שהרי הסתכן עם צ' שרים גדולים כדי להגיל

אלא כמי שצפה אליו הנבראות לאיתנה כמאן ומקדם ועשה לטוב שני [נב"א] פאז דער זור נאטור געווארדענען. מארק אונד ביין ואפט דורכפליס ענדען געווארדייט און אהרעם רוינגען אונד רעגעל מאסקיגען גאנץ ועלי מרמו הפסקו רפאות מהי [נחלתה] לשריך [ואח"כ] ושקוי לעצמותיך. ודו"ק. ג. ועוד בה שלישית מדרגה ומעלה ג' שעלי הנבראות ממעלה עוד יותר בחפצות עוה הרומני. ובהי כפרתה עתה נהה הבשילו אשלותיה עניים עניי השלימות השכל והאמנה [נב"א] פאז דעם עמפארשיספעניס אור פערעדעלטיין.

